

בין ישראליות ליהדות – והיכן ספר במדבר?

1. צמיחת הדבק היהודי - והתפוררותו

א. שייכות מוגבלת בראשית פרק כט

(טז) וללבן שתי בנות שם הגדלה לאה ושם הקטנה רחל:

(יז) ועיני לאה רפות ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה:

(יח) ויאהב יעקב את רחל ויאמר אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה:

(ל) ויבא גם אל רחל ויאהב גם את רחל מלאה ויעבד עמו עוד שבע שנים אחרות:

(לא) וירא יקוק כי שנואה לאה ויפתח את רחמה ורחל עקרה:

ב. שאיפה למשפחתיות מלוכדת – תחושת שייכות מאולצת שלא מחפה על תחושת קיפוח

ותקרא שמו ראובן כי אמרה כי ראה יקוק בעניי כי עתה יאהבני אישי:

ותאמר כי שמע יקוק כי שנואה אנכי ויתן לי גם את זה ותקרא שמו שמעון:

הפעם ילדה אישי אלי כי ילדתני לו שלשה בנים על כן קרא שמו לוי:

ג. נראה כאילו זה הצליח – משפחה אחת

(ד) וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה השדה אל צאנו:

(יד) ותע רחל ולאה ותאמרנה לו העוד לנו חלק ונחלה בבית אבינו:

ויקם יעקב וישא את בניו ואת נשיו על הגמלים:

ד. ברגע האמת – ממשפחה אחת לשלוש. {בראשית לב-לג}

(א) וישא יעקב עיניו וירא והנה עשו בן יעקב ויבא ויחץ את הילדים על לאה ועל רחל ועל שתי השפחות:

(ב) וישם את השפחות ואת ילדיה ראשנה ואת לאה וילדיה אחרנים ואת רחל ואת יוסף אחרנים:

2. צמיחת הישראלים הראשונים והתפוררותם

{בראשית פרק לד}

א. גבורה, תעוזה, ערמוניות {101 "אנטבה"

(כה) ויהי ביום השלישי בהיותם פאבים ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרב ויבאו על העיר בטח ויהרגו כל זכר:

(כו) ואת חמור ואת שקם בנו הרגו לפי חרב ויקחו את דינה מבית שקם ויצאו:

ב. חשיבה כלכלית 'בריאה' (?) – ניצול הזדמנויות

(כז) בני יעקב באו על החללים ויבאו העיר אשר טמאו אחותם:

(כח) את צאנם ואת בקרם ואת חמריהם ואת אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו:

(כט) ואת כל חילם ואת כל טפם ואת נשיהם שבו ויבאו ואת כל אשר בבית:

ג. העדפת שיקולים פנימיים {כבוד} - "אוי"ם שמוס", לא חשוב מה יגידו הגויים...

(ל) ויאמר יעקב אל שמעון ואל לוי עכרתם אתי להבאישני בישב הארץ בכנעני ובפרזי ואני מתי מספר ונאספו עלי והכניני ונשמדתני אני וביתי:

(לא) ויאמרו הכזונה ועשה את אחותנו: פ

ד. יצרים בראשית פרק לו לה

(כב) ויהי בשפן ישראל בארץ ההוא וילך ראובן וישכב את בלהה פילגש אביו וישמע ישראל

(ב) אלה תלדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה היה רעה את אחיו בצאן והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם:

רש"י - את דבתם רעה - כל רעה שהיה רואה באחיו בני לאה היה מגיד לאביו, שהיו אוכליו אבר מן החי, ומזלזליו בבני השפחות לקרותו עבדים, וחשודים על העריות.

(טז) ויט אליה אל הדרך ויאמר הבה נא אבוא אלךך כי לא ידע כי כלתו הוא {לח}

ה. קנאה – מאבק על הבכורה

(ד) ויראו אחיו כי אתו אהב אביהם מפל אחיו וישנאו אתו ולא יכלו דברו לשלם:

ו. אמביציה – רצון לעצב, לשלוט, לכוון

(ה) ויחלם יוסף חלום ויגד לאחיו ויוספו עוד שנא אתו:

ז. נחישות, קיצוניות וחד מימדיות

(יח) ויראו אתו מרחק ובטרם יקרב אליהם ויתנפלו אתו להמיתו:

ח. חברה גברית, אטומה, צינית

(כד) ויקחהו וישלכו אתו הברה והבור רק אין בו מים:

(כה) וישבו לאכל לחם.

ט. התפוררות והעדר לכידות

(כט) וישב ראובן אל הבור והנה אין יוסף בבור ויקרע את בגדיו:

{כח}.....ויבאו את יוסף מצרימה:

(א) ויהי בעת ההוא וירד יהודה מאת אחיו ויט עד איש עדלמי ושמו חירה: {לח}

י. נקמה

(ז) וירא יוסף את אחיו ויכרם ויתנכר אליהם וידבר אתם קשות
(טו) ויראו אחי יוסף כי מת אביהם ויאמרו לו ישטמנו יוסף והשב ישיב לנו את כל הרעה אשר
גמלנו אותו : {נ}..... ויפלו לפניו ויאמרו הננו לך לעבדים :

3. צמיחת ה'יהודים' בגלות מצרים

4. המדבר כתחנת מעבר

1. עם מאורגן במדבר פרק א (מה) ויהיו כל־פקודי בני־ישראל לבית אבתם מפן עשרים שנה ומעלה
כל־יצא צבא בישראל :

במדבר ב' - (ב) איש על־דגלו באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל־מועד יחנו :
במדבר פרק י (ט) וכי־תבאו מלחמה בארצכם על־הצר הצר אתכם והרעתם בחצצרת ונזפרתם
לפני יקוק אלהיכם ונושעתם מאיביכם :

2. עם נטול חזון - **במדבר פרק יא (א)** ויהי העם כמתאננים רע באזני יקוק וישמע יקוק ויחר אפו
ותבער־בם אש יקוק ותאכל בקצה המחנה :

(ב) ויצעק העם אל־משה ויתפלל משה אליקוק ותשקע האש :

(ג) ויקרא שם המקום ההוא תבערה פי־בערה בם אש יקוק :

(ד) והאספסוף אשר בקרב התאו תאנה וישבו ויבכו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכלנו בשר :

(ה) זכרנו את־הדגה אשר־נאכל במצרים חנם את הקשאים ואת האבטחים ואת־החציר
ואת־הבצלים ואת־השומים :

(ו) ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אלהינו עינינו :

(ז) והמן כזרע־גד הוא ועינו פעין הבדלח :

במדבר יג-יד (מו) ויהיו כל־הפקודים שש־מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים :

(ל) ויהס כלב את העם אל משה ויאמר עלה נעלה וירשנו אתה כי יכול נוכל לה :

(לא) והאנשים אשר עלו עמו אמרו לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו :

(לב) ויוציאו דבת הארץ אשר תרו אתה אל בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אתה ארץ
אכלת יושביה הוא וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות
(א) ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא :

(ב) וילנו על משה ועל אהרן כל בני ישראל ויאמרו אלהם כל העדה לו מתנו בארץ מצרים או
במדבר הזה לו מתנו :

(ג) ולמה יקוק מביא אתנו אל הארץ הזאת לנפל בחרב נשינו וטפנו יהיו לבז הלוא טוב לנו שוב
מצרימה :

(ד) ויאמרו איש אל אחיו נתנה ראש ונשובה מצרימה :

(מ) וישכמו בבקר ויעלו אל ראש ההר לאמר הננו ועלינו אל המקום אשר אמר יקוק כי חטאנו :

(מא) ויאמר משה למה זה אתם עברים את פי יקוק והוא לא תצלח :

צימאון לחזון - במדבר פרק יא (כט) ויאמר לו משה המקנא אתה לי ומי יתן פלעם יקוק נביאים
פיייתו יקוק את־רוחו עליהם :

שסעים - במדבר פרק טז (ג) ויקהלו על־משה ועל־אהרן ויאמרו אלהם רב־לכם פי כל־העדה כלם
קדשים ובתוכם יקוק ומדוע תתנשאו על־קהל יקוק :

חולשה, העדר סיבולת - במדבר פרק כ (ב) ולא־היה מים לעדה ויקהלו על־משה ועל־אהרן :

(ג) וירב העם עם־משה ויאמרו לאמר ולו נגענו בגנע אחינו לפני יקוק :

(ד) ולמה הבאתם את־קהל יקוק אל־המדבר הזה למות שם אנחנו ובעירנו :

(ה) ולמה העליתנו ממצרים להביא אתנו אל־המקום הרע הזה לא מקום זרע ויתאנה וגלן ורמון
ומים אין לשתות :

במדבר פרק כא (ה) וידבר העם באלהים ובמשה למה העליתנו ממצרים למות במדבר כי אין לחם
ואין מים ונפשנו קצה בלחם הקלקל :

(ו) וישלח יקוק בעם את הנחשים השרפים וינשכו את־העם וימת עס־רב מישראל :

עוצמה ישראלית - במדבר פרק כא (כג) - ולא־נתן סיחון את־ישראל עבר בגבלו ויאסוף סיחון
את־כל־עמו ויצא לקראת ישראל המדברה ויבא יהצה וילחם בישראל :

(כד) ויבהו ישראל לפי־חרב ויירש את־ארצו מארנו עד־יבק עד־בני עמון כי עז גבול בני עמון :

(לג) ויפנו ויעלו דרך הברז ויצא עוג מלך־הבשן לקראתם הוא וכל־עמו למלחמה אדרעי :

(לה) ויכו אתו ואת־בניו ואת־כל־עמו עד־בלתי השאיר לו שריד ויירשו את־ארצו :

היהדות מתפוגגת במדבר פרק כה (א) וישב ישראל בשטים ויחל העם לזנות אל־בנות מואב :
(ב) ותקראן לעם לזבחי אלהיהן ויאכל העם וישתחוו לאלהיהן :

מסעי סיכום - המשך או מהפיכה? במדבר פרק לג (א) אלה מסעי בני־ישראל אשר יצאו מארץ
מצרים לצבאתם ביד־משה ואהרן :

(ב) ויכתב משה את־מוצאיהם למסעיהם על־פי יקוק ואלה מסעיהם למוצאיהם :

במדבר פרק לד (ב) וצו את־בני ישראל ואמרת אליהם כי־אתם באים אל־הארץ כנען זאת הארץ אשר
תפל לכם בנחלה ארץ כנען לגבלתי :
(ג) והיה לכם פאת־נגב ממדבר־צן עלי־י אדום והיה לכם גבול נגב מקצה ים־המלח קדמה :

לעילוי נשמת אבי מורי ראובן צבי בן הרב אהרן ובתיה אימי מורתי ברטה בת רפאל וחיה ע"ה